

VRIJEN OF BANNEN?

Jan Berghmans, Sint-Sebastiaansgilde van Herentals

Het koningsschieten is ongetwijfeld de activiteit bij uitstek van een gilde. Van bij haar ontstaan wordt door een gilde een koningsschietsing georganiseerd. Het is dan ook niet verwonderlijk dat aloude gebruiken bij deze gelegenheid ook vandaag nog hun kop opsteken. Zo wordt het eigenlijke schieten steeds voorafgegaan van een plechtig gebruik namelijk het "bannen" soms ook genoemd het "vrijen" van de schutsboom. Vrijen dient hier uiteraard verstaan in de zin van het "vrijgeven" van de boom. In de zuiderkempen spreekt men van het bannen. In de noorderkempen en in Noord Brabant (Nederland) spreekt men eerder van vrijen. Eerst na het bannen kan het schieten een aanvang nemen. Wat is de betekenis van dit gebruik? Zoals zovele aspecten van het gildewezen (ontstaan, evolutie, gebruiken...) is de betekenis van het bannen niet eenduidig en voor interpretatie vatbaar. De relatie van een gilde met de kerkelijke of de wereldlijke overheid heeft steeds een belangrijke invloed gehad op de evolutie van een gilde en haar gebruiken en is in de loop der tijden sterk veranderd.

Spreekt men van vrijen dan bedoelt men dat na een bepaalde handeling de boom vrij gegeven wordt om als schutsboom te gebruiken: men heeft de toelating om de koningsschietsing te beginnen. E. Van Autenboer beschrijft (ref 1) hoe de kaarten van verschillende gilden het verloop van het bannen vastleggen. Hij wijst er ook op dat na het vrijen van de boom er geen juridisch verhaal mogelijk

was door personen die verwondingen opliepen door accidenten bij het schieten (neervallende pijlen...). Men kon vrij schieten. Het was namelijk zo dat in het oude strafrecht ook personen die onvrijwillig iemand kwetsten schuldig bevonden werden. In deze context is het dan ook te verwachten dat het vrijen uitgevoerd werd door bv de schout of een persoon van de

uitvoeriger beschreven, uit het al biddende rondgaan omheen de schutsboom door al de deelnemende schutters. Wanneer men beschikt over een kapellaan gaat deze voorop.

Het is bemoedigend vast te stellen dat vele gilden eraan houden het bannen nog altijd te laten plaatsvinden (ref 2). Gelet op de ontkerkelijking stelt zich wel de vraag of

wereldlijke overheid. Hij deed dit meestal door het lossen van één of meerdere schoten.

Het bannen dient verstaan in de betekenis van het verbannen van de boze geesten. Deze zouden verantwoordelijke kunnen zijn voor ongevallen gedurende de schietsing. De beste manier om dit te doen is door te bidden. Daarom bestaat het bannen, zoals in referentie 2

dit ook in de toekomst het geval zal zijn. Verdwijnt dit mooie gebruik? Hopelijk niet.

REFERENTIES

- 1 E. van Autenboer, *De Kaarten van de Schuttersgilden van het Hertogdom Brabant (1300-1800)*, pg 268-9, Stichting Zuidelijk Historisch Contact, Tilburg, 1993
- 2 S. Top, *Gildetradijes*, pg 29, LEKA, 2013

VLAAMSE VENDELIERS SCHITTEREN OP DE EUROPEADE, DANKZIJ EEN MOOI VOORBEELD VAN SAMENWERKING

Philip Bogman, actief lid bij het Vendelarchief van IVV en bij Vendelen.net

Wie er bij was in Kielce (Polen) deze zomer zal het kunnen beamen. Het optreden van de Vlaamse vendeliers op de openingsavond mocht gezien worden.

In totaal stonden niet minder dan 20 vendeliers uit 6 verschillende groepen, samen op het podium en leverden een prachtige versie af van de Dubbele Ronckaert.

Dit alles ook dank zij een geweldig gelegenheidsorkest, onder leiding van Vincent Verhelst, die een tiental muzikanten uit de verschillende groepen rond zich wist te verzamelen.

De samenwerking van de verschillende deelnemende Vlaamse vendeliersgroepen aan de Europeade werd ook dit jaar ondersteund door Vendelen.net, het onafhankelijk platform ter promotie van het vendelzwaaien, dat intussen 3 jaar actief is.

Vendelen.net biedt de groepen en het Europeade Comité Vlaanderen haar diensten aan om de overgekomen vendelreeks aan te leren op hun jaarlijkse Open Cursusdag in het voorjaar en door het inrichten

van een generale repetitie voor het vertrek naar de Europeade stad.

Vendelen.net is ontstaan als reactie op het stopzetten van de themacommissie Vendelzwaaien binnen Danspunt en tracht initiatieven te nemen om verschillende disciplines van vendelzwaaien te promoten en daarbij in alle neutraliteit te werken.

Ook voor de volgende edities van de Europeade zal Vendelen.net waar mogelijk haar medewerking verlenen om de samenwerking tus-